הא דרביה. הא דתנן לעיל רואין אותו כאילו הוא יין אדום דרביה הוא דמחמיר בביטול כי היכי דמחמיר במין ומינו [ג] ואמר לא בטיל כלל ומין בשאינו מינו נמי דאית ליה דבטל וקיימא ליה [ד] כל זמן שמראה המועט ניכר ברוב לא בטיל מחמיר נמי ואמר דהיכא דמראיהן שוין כגון יין לבן במים דרואין אותו כאילו אדום ולא סגיא ליה ברובא: **אין דם מבטל דם.** אלא זריקה ואלא כיסוי: **ואין רוק.** הטהור מבטל רוק הזב: **ואין מי רגלים.** טהורים מבטלים מי רגלים של זב ומטמא [ה] ואע"פ שרבות הטהורות על הטמאות בכלי: **רבא אמר.** לעולם חד תנא היא וכרביה ס"ל והא דקאמר ברובא סגי: **בדלי שתוכו טהור וגבו טמא.** כגון שנטמא גבו בטומאת משקין דרבנן דקי"ל (נדה דף ז:) תוכו אוגנו אוזניו וידיו טהורין: **דמדינא סגי ליה.** בכניסת מים לתוכו כל דהו שתעלה טבילה לשפתו [ו] דהא תוכו אין צריך טבילה: **ורבנן הוא דגזור.** שיטבלנו יפה דאי אמרת דסגי ליה בטבילת גבו דילמא חייס עלייהו על מי החטאת אלא יתערבו מי המקוה לתוכו ויפסלו ולא מטביל ליה לשפת הכלי לפיכך גזרו עליו להטבילו ולפוסלו וכיון דאיכא ריבוייא תו לא צריך דהא טבילת תוכו חומרא בעלמא הוא: **והיכא דאיכא חזותא.** מילי דלא תלי בטעמא אלא בחזותא כגון לענין טבילת מקוה בחזותא: **ופליגא דרבי אלעזר.** הא דריש לקיש דאמר איסורין מבטלין זה את זה: **כשש שמלות אין מבטלות זו את זו.** כדאמרן לקמן [ז]: **הלל כורך פסח מלה ומרור בכא אחת.** ולא אתי טעם מרור ומבטל ליה לטעם מלה: חרסן

הא דרביה הא דרביה דתניא רבי יהודה אומר משום רבן גמליאל [ח] אין דם מבטל דם אין רוק מבטל רוק ואין מי רגלים מבטלין מי רגלים רבא אמר [א]בדלי שתוכו טהור וגבו טמא עסקינן דמדינא סגי להו בכל דהו ורבנן הוא דגזרו בהו דילמא חיים עלייהו ולא מבטיל [א] ליה וכיון דאיכא ריבויא לא צריך [ב]אמר רבא אמור רבנן בטעמא ואמור רבנן ברובא ואמור רבנן בחזותא [ג]מין בשאינו מינו בטעמא [ד]מין במינו ברובא [ה]היכא דאיכא חזותא במראה ופליגא דרבי אלעזר [ו]דאמר רבי אלעזר [ז] כשש שאין מצות מבטלות זו את זו [ח]כך אין איסורין מבטלין זו את זו מאן שמעת ליה דאמר אין מצות מבטלות זו את זו הלל היא [ט]דתניא אמרו עליו על הלל הזקן [י] [יא]שהיה כורכן בבת אחת ואוכלן משום שנאמר [יב]על מצות ומרורים יאכלוהו

דמין במינו בטל לרבי יהודה דהתם מין בשאינו מינו הוא אע"ג דחשיבי ליה קלת מין במינו לומר דבטל ברוב מי לאו טעמא דרואין כמו מין במינו מ"מ מין במינו גמור לא הוי ומיהו לגירסא זו לא יתכן לייחס הא דנקט מלא רוקין כמו לפירוש הקונטרס דהוה מלי למימר דלי שיש בו רוקין ות"ת ואמאי [ז] דוחקיה לשנויי הא דיליה הא דרביה לימא דבריתא כרבנן דמתני' דאית להו רואין ומין במינו בטל ויש לומר דאי כרבנן דמתני' א"כ היה לריך כל כך מי המקוה שאם היו מי חטאת יין אדום הוה דיהה ובריתא קתני דסגיא ברובא ות"ת ולר' יהודה אמאי סגי ליה ברובא נימא רואין וי"ל דלא שמעינן לר' יהודה רואין אלא במין שאינו מינו כגון יין לבן וחלב אבל מין במינו גמור לא שמעינן ליה דאית ליה רואין ולריך לדקדק מ"ש גבי קדשים וטומאה ומקוה אמרינן רואין הכא ובמכות (דף ג:) וגבי איסורא לא אמרינן רואין אלא מין במינו מדלאורייתא ברובא וגבי טומאה נמי איכא דוכתא דלא אמרינן רואין וגבי ליר בבכורות בפרק הלוקח בהמה (ד' כג:) ושיליא דלא מטמאה לא במגע ולא במשא ואמר רבי יוחנן [שם] משום ביטול ברוב נגעי בה ואי אפשר לברר טעם אלא היכא דאיתמר איתמר היכא דלא איתמר לא איתמר ועוד לריך לדקדק דפעמים דאמר רואין מן המבטל כגון במתני' דס שנתערב בדם הבהמה נתערב ביין ופעמים מן המבטל גבי דלי [ח] יין לבן וחלב פעמים דאמר רואין להחמיר כי היא דדלי ופעמים להקל כגון במתני' דמכשרי ליה לזריקה וי"ל [ט] דבשביל המיעוט שלא יתבטל רואין [י] המיעוט (או) הרוב בין להקל בין להחמיר:

ה"ג **הא דידיה הא דרביה.** בכוליה הש"ס דקיס לן דר' יהודה ס"ל מין במינו לא בטל היינו משום דסמכינן [יא] אשיעורא דרבא: **רבא אמר בדלי שתוכו טהור כו'.** תימה אם כן מלא רוקין אמאי כאילו לא בטל ומלא מי רגלים אמאי רואין כאילו הוא יין ושמא לא קאי רבא אלא אמי חטאת: **אמור רבנן בטעמא.** ומדלא נקט בשאים או במאה משמע דמדאורייתא איירי שהוא בטעמא וכן משמע לעיל דטעם כעיקר דאורייתא דאמר באורז שיש בו טעם דגן דחייב בחלה ואדם יולא בה ידי חובתו בפסח וקשה מכאן לפי' הקונטרס דפ' גיד הנשה (חולין דף לח:) גבי לא נלרכה אלא לטעם כעיקר דבקדשים אסור והכא שרי ופירש שם בקונטרס דלהא מילתא [יא] זהו למעוטי שאר קדשים אבל חולין שפיר גמירי מיניה [יב] דהא קיס לן מאמרי רבים להטות דבטלי ברובא וילפינן מהכא להחמיר דלא ליבטל אלא במאה [יג] ולרבא לית ליה טעמא כעיקר בחולין כדמפרש ואזיל מדאורייתא ברובא בטל אלא מדרבנן [יד] והכי שמעינן ליה לר' יוחנן במסכת עבודה זרה (דף סז:) כל שטעמו ולא ממשו אין לוקין עליו והא דילפינן ליה בפסחים (דף מד.) מנזיר משרת ליתן טעם כעיקר סבירא להו לאמוראי בתראי דלאסמכתא בעלמא הוא ולאו מילף הוא דהוי להו נזיר וגיעולי עובדי כוכבים כאחד אי נמי גיעולי עובדי כוכבים חידוש הוא כדאמרינן התם ומשרת להיתר מצטרף לאיסור כך פירש בקונטרס ואי אפשר לומר כן כדמוכח בשמעתין ומפרש ר"ת דמין בשאינו מינו מדאורייתא בטעמא דנפקא לן ממשרת ומין במינו ברובא והא דאמר אביי בפרק כל הבשר (חולין דף קח.) ש"מ טעמו ולא ממשו בעלמא דאורייתא דאי ס"ד דרבנן מבשר בחלב מ"ט לא אמרינן דחידוש הוא אי חידוש הוא אע"ג דליכא נותן טעם נמי אמר ליה רבא דרך בישול אסרה תורה פירוש ולעולם דרבנן התם דיחוא בעלמא הוא כלומר דמהכא לא אתיא דר' יוחנן דקסבר אין מצות מבטלות זו את זו דילמא היה לוקה הרבה מכל אחד ואחד דכי האי גוונא לא מבטל כדפרישית לעיל [יא]:

דמין במינו בטל לרבי יהודה דהתם מין בשאינו מינו הוא אע"ג דחשיבי ליה קלת מין במינו לומר דבטל ברוב מי לאו טעמא דרואין כמו מין במינו מ"מ מין במינו גמור לא הוי ומיהו לגירסא זו לא יתכן לייחס הא דנקט מלא רוקין כמו לפירוש הקונטרס דהוה מלי למימר דלי שיש בו רוקין ות"ת ואמאי [ז] דוחקיה לשנויי הא דיליה הא דרביה לימא דבריתא כרבנן דמתני' דאית להו רואין ומין במינו בטל ויש לומר דאי כרבנן דמתני' א"כ היה לריך כל כך מי המקוה שאם היו מי חטאת יין אדום הוה דיהה ובריתא קתני דסגיא ברובא ות"ת ולר' יהודה אמאי סגי ליה ברובא נימא רואין וי"ל דלא שמעינן לר' יהודה רואין אלא במין שאינו מינו כגון יין לבן וחלב אבל מין במינו גמור לא שמעינן ליה דאית ליה רואין ולריך לדקדק מ"ש גבי קדשים וטומאה ומקוה אמרינן רואין הכא ובמכות (דף ג:) וגבי איסורא לא אמרינן רואין אלא מין במינו מדאורייתא ברובא וגבי טומאה נמי איכא דוכתא דלא אמרינן רואין וגבי ליר בבכורות בפרק הלוקח בהמה (ד' כג:) ושיליא דלא מטמאה לא במגע ולא במשא ואמר רבי יוחנן [שם] משום ביטול ברוב נגעי בה ואי אפשר לברר טעם אלא היכא דאיתמר איתמר היכא דלא איתמר לא איתמר ועוד לריך לדקדק דפעמים דאמר רואין מן המבטל כגון במתני' דס שנתערב בדם הבהמה נתערב ביין ופעמים מן המבטל גבי דלי [ח] יין לבן וחלב פעמים דאמר רואין להחמיר כי היא דדלי ופעמים להקל כגון במתני' דמכשרי ליה לזריקה וי"ל [ט] דבשביל המיעוט שלא יתבטל רואין [י] המיעוט (או) הרוב בין להקל בין להחמיר:

הא דרביה. (לשון מהר"פ):

ע"כ מענ' קודם

בדלי שתוכו טהור כו'. ות"ת והיכי וי"ל בטומאת משקין דרבנן דקי"ל תוכו וגבו אוגנו אוזניו וידיו טהורים ומדינא סגי ליה בכניסת המים כל דהו לתוכו שתעלה טבילה על שפתו דהא תוכו אין לריך טבילה וכבנן הוא לגזור שיטבילנו יפה דאי אמרת דסגי בטבילת גבו דילמא חייס עלייהו על מי חטאת שלא יתערבו מי המקוה לתוכו ויפסלו ולא מטביל ליה לשפת הכלי לפיכך גזרו עליו להטבילו ולפוסלו וכיון דאיכא ריבוי תו לא לריך דהא טבילת תוכו חומרא בעלמא הוא ות"ת ת"כ נגי מי רגלים אמאי רואין כאילו הוא יין [הא] התם לא שייך דילמא חייס עלייהו וי"ל דמילי קתני ונגי מי רגלים ורוקן מיירי שגם תוכו טמא והשתא לריך לומר הא דנקט מלא אגב מי חטאת נקטיה ות"ת מאי פסקא וי"ל דע"כ נגי מי חטאת מיירי בתוכו טהור מדעתנו

בדלי שתוכו טהור כו'. ות"ת תוכו והלא מי חטאת שבתוכו יטמאוהו ות"ת ולאך תוכו טהור והלא מי חטאת שבתוכו יטמאוהו ויש לומר דמיירי דעדיין לא נתקדש באפר פרה ומ"מ שייך בהו חומרא דמי חטאת אלא להועיל להם הסקה כיון שנשאבו לשם מי חטאת ות"ת מאי קאמר חייס עלייהו דוחיל ועדיין לא נתקדשו וי"ל דמ"מ חייס עלייהו שמא לא יתגלה מים חייס: בין בטינו ברובא. ות"ת הא בפרק גיד הנשה אמרינן מין במינו בששים ועכ"ל חייבי [הכא] בלא ולא ביבש דומיא דמין בשאינו מינו דתליי בטעמא דלא שייך הלי סכנא דטעמא אלא בלא וי"ל דהא דקאמר ברובא ר"ל מדאורייתא וא"כ יש לאיה מכאן דטעם כעיקר דאורייתא דומיא דמין במינו ברובא דר"ל מדאורייתא כדפי' דמדרבנן בעינן ששים כדפי':

מסורת הש"ם

א) פסחים סה: [וש"נ], ב) חולין לז. ע"ש, ג) עי' ירושי' חלה פ"א ה"א, ד) פסחים קטו., ה) וכן בנדיר פ"ו ה"א, ו) [וע"ע מו' חולין לח: ד"ה רבא], ז) חסר כאן בדבריהם המי' על הקושיא עי' רש"ק מה תמיכן ומה שיש לדקדק מקוגיא זו אסוגיא דע"פ עי' שם בספר המאור ובמלחמות ה' שהאריכו בזה [ועמ"ש על לד הגליון במו' ב"מ סח.], ח) עוה. ד"ה אלא.

גליון הש"ם

גמ' בשם שאין מצות מבטלות. עי' מגמות דף כב ע"ב תוס' ד"ה מכאן: רש"י ד"ה דמדינא כו' דהא תוכו א"צ טבילה. עי' טורי אבן מגיהה דף כ ע"ב ד"ה תחוייס: תוס' ד"ה הא וכו' אשינויא דרבא. ועיין לעיל דף עג ע"ב תוספות ד"ה כ"ש בסה"ד:

שינויי נוסחאות

א) ל"ל מטביל (כי"צ וק'. יעב"ץ ורש"ש): ב) מיכא הזקן נמתק (*ש"מ וכ"ל בפסחים): ג) ל"ל במינו (*ש"מ): ד) ל"ל לן (*ש"מ): ה) ל"ל מלטמא (*ש"מ וצ"ק): ו) לקמן דהלל כורך כל"ל והל"ל (ש"מ וכע"ז בכתה"י): ז) ומאי (ד"ה): ח) דלי מלא יין (ש"מ): ט) בש"מ וב"ש נוסף דהכל תלוי בבבל: י) ל"ל אמרינן רואין המיעוט או הרוב (צ"ק. וע"ש ביאורו). ק"ל רואין המיעוט בהרוב (גליון): יא) ל"ל מילתא קתני זהו (ש"מ וצ"ק): יב) מיניה למאה ששים דהא וכו' כל"ל (ת"ק): יג) ל"ל במאה ששים (ש"מ): יד) מדרבנן בעינן ששים (ש"מ חולין) והכי נמי שמעינן ליה כו' (כ"ה ברש"י ש"מ): טו) לוקין עליו ה"ה (ש"מ): טז) לשון תוס' ע"ז סז ע"ב דפסיקא היא דאין צריך לפרש אם אינו מכירו, דאי הוה נקיט בהאי גוונא טעמו וממשו הוה משמע בפי' אפילו אם היה טעם האיסור וממשו בעין: יז) ענין (אלא) [אבל] שלא במינו הוי טעמו ולא ממשו אסורין ולוקין עליו בכזית בכדי אכילת פרס (ד"ג. התיקון מש"מ). ועי' עו"ש. וכ' גאות אלפס"ז: יח) דליף טעם כעיקר מגיעולי (ש"מ): יט) ל"ל דאתהדריה (ש"מ) לאיסורייהו ללאו נבילה וטריפה ודשאר איסורין כדאשכחן (צ"ק וכע"ז בתוס' ע"ז סז ע"ב). וכתוס' הרא"ש חולין לז ע"א דקרא דתעבירו באש אהדדיה לאיסוריה כו': כ) בש"מ וסף פי' בפסולי המוקדשין: כא) נפקא לן איסורא (תוס' רא"ש שם): כב) ל"ל דהכי (ש"מ): כג) כתוס' הרא"ש שם וסף ואם תגוז הרי אתה עובר בלאו המפורש דכתיב ולא תגוז, אבל הכא לאו דנבלה אזיל ליה מכיון שנתערב: כד) כו' ופריך מינה ואי (שמכ"י): כה) ל"ל והשתא כי (ש"מ): כו) ל"ל דמכל מקום פריך דאי כזית בכדי (צ"ק וש"מ): כז) ל"ל סוגיא (ש"מ): כח) כאן הס"ד ומס"ד מין במינו ברובא (צ"ק):

עין משפט נר מצוה

נג א מיי' פ"ג מהל' מקוואות הלכה יט:

נד ב ג מיי' פרק ט"ו מהל' מאכלות אסורות הלכה ז סמג לאוין קלא טוש"ע יו"ד סי' לח סעיף ז:

נה ד מיי' פ"ז מהל' מקוואות הלכה ז:

נו ה מיי' פי"ח מהל' פסה"מ הלכה כ:

נז ו מיי' פ"ח מהלכות מלה הלכה ח והל' ו טוש"ע או"ח סי' תעה סעיף ז:

תורה אור השלם

1. בְּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם בֵּין הָעַרְבַּיִם יַעֲשׂוּ אֹתוֹ עַל מַצּוֹת וּמְרֹרִים יֹאכְלֻהוּ:

במדבר ט, יא

מוסף רש"י

אמור רבנן בטעמא. בכמה מקומות שניו בנותן טעם (חולין צז.):

שיטה מקובצת

ממש אלמא מין במינו בטל לר"י, ומתני' קאמר אין דם מבטל דם אלמא מין במינו לא בטל. אבל מבריית' דמין חטאת בשאני מי חטאת כמי מקוה דדהוי מין במינו גמור. וכן לא מלי סליק מבריית' לעיל אמתני' דמשום חומרא דקדשים דאשיני אין דם מבטל דם, אבל ממי חטאת סליק שפיר דגם מי חטאת אשיני והוי ליה למימר דלא ליבטל. והשתא ניחא דע"כ אלא רואין לא הוי כרבנן דבריית' דלעיל דמי רגלים במקוה הוי מין לבן וחלב במקוה דקאמרי רבנן לעיל דסגי ברובא והכא קאמר דלא שני ברובא אלא רואין כאילו הוא יין אלא דלולי מלא רואין אם בטל מבטלו כדפי'. ות"ת אלמא מי אוירא מי רגלים הוא משום דקאמר רואין דלמא רבנן דמתני' היא דאית להו נמי רואין. וי"ל דא"כ אלא אוירא מי רגלים דקאמר רואין לפי שהן במקוה מין בשאינו מינו אפילו מי חטאת במקוה דהוי מין במינו ממש אמרי רבנן רואין דמתני', אלא ש"מ ר"י היא דאית ליה (דוקא) רואין [דוקא] במין בשאינו מינו וקשיא דר"י אדר"ל דאילו במתניתין דמין במינו ובקמא דקי"ל תוכו וגבו אוגנו ואזניו וידיו טהורים ומדינא סגי ליה בכניסת המים כל דהו לתוכו שתעלה טבילה על שפתו דהא תוכו אין לריך טבילה וכבנן הוא לגזור שיטבילנו יפה דאי אמרת דסגי בטבילת גבו דילמא חייס עלייהו על מי חטאת שלא יתערבו מי המקוה לתוכו ויפסלו ולא מטביל ליה לשפת הכלי לפיכך גזרו עליו להטבילו ולפוסלו וכיון דאיכא ריבוי תו לא לריך דהא טבילת תוכו חומרא בעלמא הוא ות"ת א"כ נגי מי חטאת אמאי אמרינן שאני אומר כי [הא] אמרינן נמי דכזית בכדי אכילת פרס לאו דאוריית' תיקשי ליה אמאי אמרינן שאני אומר כיון דטעם כעיקר דאוריית' וי"ל דהתם במינו וכן משמע בפרק הערל (יבמות דף פב.) דקאמר ריש לקיש והוא שרבו חולין על התרומה ואי במינו ניחא אבל שלא במינו לא שייך רבייה ואם תאמר אם במינו כיון דרבו בטלו להו ברובא אף על גב דאיכא כזית בכדי אכילת פרס ויש לומר דמכל מקום [כו] בכדי אכילת פרס חמיר דלוקה עליו שלא במינו א"כ במינו יש לנו להחמיר דליתי לן למימר שאני אומר כיון דלקי שלא במינו דלכל מילתא משוינן להו כי היכי דמלרכי ששים בין במינו בין שלא במינו ומיהו אכתי קשה דהא סתמא [כז] דמזיר ופסחים אליבא דרבי יוחנן ורבי יוחנן מוקי לה בפרק הערל (ג"ז שם) אע"פ שלא רבו ואם כן כי נמי אמרת כזית בכדי אכילת פרס לאו דאוריית' תיקשי ליה אמאי אמרינן שאני אומר דכיון דלא רבו ספיקא דאוריית' הוא וי"ל דהמ"ל וליטעמיך וכה"ג איכא טובא [ז] ועוד האלרכתי בפרק גיד הנשה (חולין דף לט. ד"ה גלי) דגרים ר"ת התם לא נלרכא אלא להיתר מצטרף לאיסור [כח] מין במינו ברובא היינו דלא כתנא דמתניתין דאית ליה רואין אפילו דס בדס: **אמרו עליו על הלל שהיה כורכן בבת אחת.** בזמן הבית היה ששלשתן דאוריית' [ז] ואם תאמר ומנלן דקסבר אין מצות מבטלות זו את זו דילמא היה לוקה הרבה מכל אחד ואחד דכי האי גוונא לא מבטל כדפרישית לעיל [ז]:

נגמר בתוס' ע"ז סז ע"ב). וכתוס' הרא"ש חולין לז ע"א דקרא דתעבירו באש אהדדיה לאיסוריה כו': כ) בש"מ וסף פי' בפסולי המוקדשין: כא) נפקא לן איסורא (תוס' רא"ש שם): כב) ל"ל דהכי (ש"מ): כג) כתוס' הרא"ש שם וסף ואם תגוז הרי אתה עובר בלאו המפורש דכתיב ולא תגוז, אבל הכא לאו דנבלה אזיל ליה מכיון שנתערב: כד) כו' ופריך מינה ואי (שמכ"י): כה) ל"ל והשתא כי (ש"מ): כו) ל"ל דמכל מקום פריך דאי כזית בכדי (צ"ק וש"מ): כז) ל"ל סוגיא (ש"מ): כח) כאן הס"ד ומס"ד מין במינו ברובא (צ"ק):